

Johanna Laitila

KANIN
HETKELLÄ

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

*Kiitokset Salla Pulli, Antti Kasper, Suomen Kulttuurirahasto, Otavan Kirjasäätiö,
Kansan Sivistysrahasto, Suomen Kirjailijaliitto, Espoon kaupunki*

Copyright © Johanna Laitila ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 978-951-1-46377-1

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

ERROR ERROR

Nolla päivää tulvaan

ERROR ERROR ERROR

Virkailija Polyglotti 0000

KÄSKY: VAIHDA KIELTÄ. SUOMI.

KÄSKY: VAIHDA KIELTÄ. ESPERANTO.

KÄSKY: VAIHDA KIELTÄ. ESPERANTO.

nollapäiväänollapäiväänollapäiväätulvaan

000000000000000000000000000000000000

FATAL ERROR

OLE HYVÄ JA OTA YHTEYTTÄ VALMISTAJAAN

0

Pilvet peittivät alleen kesäyön hailakan taivaan. Näkyviin jäi vain päärynänmallinen kuu, paikaltaan luiskahtanut kohtu, josta oli leikattu kuolettunut pala pois. Sillan alapuolelle, tumman veden pintaan, jäi elimen ontto varjo. Painoin kämmneni siltaan. Tunsin sen reiät ja naarmut, niin paljon olin sen luona viettänyt aikaa. Vedenpinta oli tyyni, vaikka tuuli repi puiden latvoja vastarannalla, ilmavirta kävi paljaille käsivarsilleni, pyyhki lannan ja eläinten hajun iholta. Sillalla ja alhaalla joessa näytti vallitsevan eri säätö. Kuin maisema olisi jaettu horisontaalisesti kahdella, yläpuoli oli ikiliikkeessä väljyvää valvetta, kun taas alhaalla vedessä oli unen seisahdusreviiri.

Tätä Ounaskosken rautatiesiltaa kutsuttiin vanhaksi rautatiesillaksi, vaikka alkuperäinen, toisen maailmansodan jälkeen uudelleenrakennettu emosilta oli kertaalleen purettu nousevan veden tieltä ja tämä rakennettu sen tilalle. Oli sillalla uusi nimi, mutta kukaan ei muistanut sitä, vaikka avajaiset olivat toissa vuonna iso tapahtuma: kaupungin pormestari leikkasi nauhan, lapset kansallispuvuissa ja päänauhoissa tanhusivat sillan päästä päähän, kädenlämpöisiä shamppanjapulloja avattiin. Istuin silloin tässä samassa paikassa Mirion kanssa. Kuuntelimme tanssijoiden askelia, ja ennen kuin ihmisten äänet hiljenivät ja ensimmäinen auto ajoi sillan yli, nukahdimme sen kieppiin.

Nyt katsoin Mirion tulosuuntaan, vasemmalle puolelle uutta Jätkänkynttilän siltaa. Siltojen välillä oli tuhat lapsenaskelta, olimme mitanneet sen Mirtan kanssa sinä syksynä, kun minä menin kouluun, hän päiväkotiin. Oli enää viisi minuuttia

sopimaamme aikaan. Mirio ei juuri käyttänyt kelloa, mutta hänellä oli jonkinlainen sisäinen ajan taju, eikä hän koskaan ollut myöhässä.

Otin kiikarit repusta ja katsoin niiden läpi. Tarkensin kävelykadun toiseen päähän pystytettyyn tolppaan, johon oli kiinnitetty havaintokuvia siltojen historiasta ja veden kulusta, siitä, missä vesiraja oli vielä 2050-luvulla, ennen suuria tulvia.

Katselin kävelytietä kulkevia ihmisiä, siperianlaikaa taluttavaa miestä ja kyyryssä kävelevää teinityttöä. Kun koiranulkoiluttaja ja tyttö olivat hävinneet näkyvistä, näin Mirion lähestyvän siltoja keskustasaarelta päin. Olisin tunnistanut hänet ilman kiikareitakin, vanhan pyörän jähmeästä rytmistä, tutusta hahmosta, joka ylhäältä sillalta näytti siltä kuin katsoisin sitä unen läpi. Heilautin kättäni, vaikka tiesin, ettei hän näkisi minua näin kaukaa.

Seurasin hajamielisesti Mirion kulkua, panin merkille, että hän ei kääntynytäkään siltojen risteyksestä oikealle vaan nousi Jätkänkynttilälle. Kun olimme Mirtan kanssa pieniä, me teimme joskus kolmestaan näin, Mirio seiso i yhdellä isolla sillalla, me Mirtan kanssa vastakkaisella, katsoimme toisiamme joen yli kiikareilla, viitoimme viestejä, muodostimme huulilla sanoja.

Keskellä siltaa Mirio pysähtyi, antoi pyöränsä retkahtaa maahan ja käveli kaiteelle. Eikö hän muistanut, että sovimme rautatiesillasta? Näin linssien läpi vain vettä. Liikutin kiikareita ylemmäs ja säädin linssejä, aukko kiertyi nurkuen toiseen asentoon, hiekanjyvät ratisivat linssien välissä. Kuva tarkentui Mirioon, sellaiseen kohtaan, jota ei koskaan saisi luvatta katsoa näin läheltä tai ainakaan näin tarkasti.

Vilkutin uudelleen Miriolle kiikareiden takaa, mutta hän ei pidellyt kiikareita käsissään, ei etsinyt minua katseellaan. Tarkensin Mirion kasvoihin. Hän tuijotti alas veteen. Sitten hän nosti katseensa, pysähtyi. Näytti siltä kuin hän olisi havainnut minut ja katsonut suoraan silmiini.

Hymylikö hän? Ilme oli samanlainen kuin silloin, kun asuin vielä kotona ja hän seisoj joskus makuuhuoneeni ovensuussa, huojui siinä alasti kuin juuriltaan nostettu puu ja hymyili niin, että hampaat tuikkivat pimeässä. Vaikka olin jo melkein aikuinen, vedin peiton nenän yli ja katsoin häntä hengittämättä, kunnes hän kääntyi ja askeleet tömisivät portaisa.

Nyt kun katsoin Miriota joen yli, omillekin kasvoilleni levisi hymy, kuumeinen ja pakotettu, peilikuva hänen hymystään. Se oli oksennusrefleksin kaltainen reaktio. Laskin vaistomaisesti kiikarit syliini, kuin yrittäisin piiloutua häneltä, mutta paljaalla silmällä hän oli epätodellisen kaukana, välissämme oli muutakin kuin virtaavaa vettä – jotakin umpinaista, mitä ei voinut ylittää uimalla, veneellä tai äänellä.

Olin kaivamassa puhelinta repun etutaskusta, kun Mirio katsoi oikealle, vasemmalle, oikealle, sitten hän kiipesi kaiteelle. Hänen liikkeensä näyttivät niin varmoilta, ettei minulle olisi tullut mieleenikään pysäyttää häntä, vaikka olisin seisonut sillalla hänen takanaan.

Nostin kiikarit uudelleen nenälleni. Niiden läpi Mirio oli niin lähellä, että haistoin hänen ihonsa ja vaatteensa, hien ja lämmön, pystyin koskemaan poskella kasvavaa harmaata partaa, korjaamaan toiselta puolelta lerputtavaa paidankaulusta.

Tarkensin Mirion suuhun, niin että linssien kehään jäi nenän ja kaulan välinen alue, mutten sittenkään saanut ihan selvää eleistä. Puhuiko hän itselleen? Vasta nyt huomasin, että Mirio oli heittänyt repun selästään ja piteli jotakin sylissänsä. Se oli liinaan kääritty kani, madagaskarviittainen naaras Elmi, Mirion vanhin. Suuni tuntui äkkiä täyttyvän kanin karvasta, kynnet tarasivat kaulaan.

Mirio mumisi vielä hetken, katsoi taas ympärilleen ja nojautui kaidetta vasten. Kanin viikset värisivät, silmät olivat suurina, vilkkuluomet peittivät niistä kaistaleen. Kun katsoin kanin

kohoilevaa rintaa, tunsin sen sydämensykkeen käsissäni, painoin joen yli sormenpäätäni sen karheaan karvaan.

Vaikka kani oli neljätoistavuotias, Mirion sylissä se näytti vasta-syntyneeltä, tai vielä pienemmältä, limaiselta, pimeänmärltä sikiöltä, jonka luuranko ei ollut vielä kehittynyt ja jonka keuhkot eivät kestäisi ilmaa. Näytti siltä kuin se olisi syntynyt siihen sillalle, pehmeine luineen ja ohuine nahkoineen, ja Mirio yrittäisi saada sen takaisin veteen, kylmään tai lämpimään, makeaan tai suolaiseen, mihin tahansa veteen.

Vedin ilmaa keuhkoihini ja avasin suuni juuri, kun Mirio kyykistyi ja ponnisti. Olisin voinut huutaa, katsoa, kantaako ääni veden yli. Mutta tiesin, etten voinut vaikuttaa tapahtumien kulkuun sen enempää kuin jos olisin katsonut niitä sinertävältä näyttöltä makuuhuoneen hämärässä. Eikä Mirio selvästikään tiennyt, että joku tarkkaili häntä, ei tuntenut, kuinka katseeni surisi hänen kaulallaan, kiersi päästä varpaisiin.

Päästin rintaani kiristävän ilman ulos, sormissani tykyttävä kanin sydän rauhoittui. Samassa Mirio ojensi käsivartensa suoriksi, piteli Elmiä veden yllä. Sitten hän päästi kanista irti, antoi sen pudota. Hetkessä kani katosi. Tunsin jaloissani, kuinka se lätäsähti veden pintaan.

Kohdistin katseeni veteen. Alhaalla joki imaisi Elmin sisäänsä. Oli taas aivan hiljaista. Nostin kiikareita ja etsin kaiteella vaappuvan Mirion. Näin, että hänen suustaan pääsi ääni. Kiikareiden toiseen linssiin oli tullut naarmu. Se lävisti Mirion kahtia, nenä ja suu olivat kuin kirurginveitsen toisistaan erottelemat viipaleet.

Mirio tarttui toisellakin kädellään kaiteeseen. Sitten hän kyykistyi ja hyppäsi kanin perään, rikkoi uudelleen veden hiljaisuuden, vajosi pinnan alle.

Sana *uppeluksissa* moiskahti vatsanpohjassani katsoessani pysähtynyttä vettä. Sillan vasemmalla puolella näkyi liikettä. Käänsin kiikarit sen suuntaan. Näkökenttäni ilmestyi uima-

vaatteisiin pukeutunut ihminen. Hän juoksi siltaa kohti ja huusi jotakin. Olin varma, että olin nähnyt hänet aiemminkin, en vain saanut päähäni missä.

Sillan keskellä hän kiristi päälleen kasattua nutturaa, irrotti sillan kylkeen kiinnitetyn pelastusrenkaan ja hyppäsi se käsivarrellaan Mirion perään.

Kätteni vapisivat. Nostin repun syliini, asetin kiikarit sen päälle. Laskin sekunteja siitä, kun uimari upposi pinnan alle, *upp-upp-upp-upp*.

Hän nousi pintaan, veti ilmaa sisäänsä ja sukelsi heti uudelleen. Ensimmäisellä sukelluksella hän oli ollut pidempään veden alla, seuraavilla kerroilla hän nousi nopeammin haukkoamaan happea. Laskin kertoja. Viidennellä sukelluksella hän vain käväisi nopeasti pinnan alla ja nousi heti takaisin kääro käsivarrellaan. Kohdistin kiikarit hänen syliinsä. Käsissä oli pelkkä joen sylkemä kangas.

Uimari piti edelleen vaatetta käsissään sukeltaessaan takaisin. Pitkältä tuntuvan ajan päästä hän ilmestyi näkyviin, kurotti kohti pohjaa, veti Mirion kainaloista pintaan.

Hän painoi pelastusrenkaan vartalollaan pystyasentoon, veti Mirion veltoista käsistä sen läpi ja kiepautti selälleen. Hän pujotti molemmat kätensä sisään pelastusrenkaaseen, jonka keskellä Mirio makasi selällään. Toista kämmentään hän piti Mirion leuan alla. Sitten hän lähti uimaan kohti rantaa. Hän eteni hitaasti, mutta pääsi lopulta matalikkoon.

Siinä uimari käänsi Mirion kyljelleen ja taputti häntä selkään, mutta hän ei liikkunut. Jonkun oli täytynyt soittaa hätänumeroon, sillä kaksi ambulanssia uikutti rantaan ennen kuin uimari pääsi ylös vedestä.

Kaksi keltapukuista ensiaputyöntekijää juoksi Mirion ja uimarin luo. He irrottivat Mirion pelastusrenkaasta, uimari jäi yksimään polvilleen rantakivetykselle, he tuskin vilkaisivat häneen.

Kun ambulanssit suuntasivat kohti sairaalasaarta, uimari alkoi vetää päälleelleen kasattua nutturaa auki, mutta luovutti ja lähti kävelemään kohti Jätkänynttilää paljain jaloin.

Katsoin hänen punaisia kasvojaan, mustia silmiä ja leveitä harteita, otsalle nutturasta valahtaneita hiuksia, punaista läiskää ohimolla. Luulin, että hän suuntaisi kotiinsa jonnekin päin saaria, mutta hän kävelikin takaisin jokeen, pulahti pinnan alle.

Yritin seurata häntä katseellani, mutten enää onnistunut näkemään hänen nousevan pintaan. Hieraisin kiikareita paidanhihaan ja työnsin ne takaisin koteloonsa. Väsytti. Minun teki mieli käydä kyljelleni ja nukahtaa metallin tuoksuun, maata itseni mustelmille kovalla sillalla. Mutta kun junan syke lähestyi kiskoja pitkin, keräsin tavarani ja kiipesin alas kuun tiputellessa päälleni haljua valoaan.

Tyhjän pelastusrenkaan koukun vieressä oli numero ja Ethän hyppää -kyltti, siinä kehoitettiin hakemaan apua, jos oli aikeissa heittäytyä sillalta. Ennen kyltin vieressä oli kaiutin, mikrofoni ja näyttö, siinä punainen nappi, jota saattoi painaa. Se yhdisti puhelun suoraan hätäkeskukseen, tai suoraan itsemurhalinjalle, en muistanut tarkkaan, vaikka olin itsekin soittanut sinne monta kertaa Mirtan kanssa. Näyttö ja nappi poistettiin, kun lapset ronkkivat sitä huvikseen, pitivät numeroa turhaan varattuna.

Linjalla vastanneilla boteilla oli vaikeuksia erottaa pilapuheluita oikeasta hädästä. Ei napin poistaminen ketään estänyt, se oli ehtinyt jo laskea kynnystä häiriköidä, lapset vain siirtyivät soittelemaan omilla puhelimillaan. He olivat kiintyneet botteihin, kaiuttimesta ropiseviin, rauhoittaviin koneääniin. Pilapuhelut lakkasivat vasta kun viimeinen punaisen napin kokenut sukupolvi oli kasvanut yli sen viehätyksestä ja siirtynyt vaaralliseen leikkeihin.

Poimin Mirion repun maasta. Pohja oli kostea ja löyhkäsi virtsalta. Repussako Mirio oli Elmin joelle kuljettanut? Tutkin repun taskut, availin vetoketjun kerrallaan, mutta reppu oli tyhjä kaikesta sellaisesta, mitä laukkuun yleensä kertyy. Litistin sen pyörän tarakalle ja nousin satulaan. Ylitin sillan sairaalasaarelle. Reppu tuntui painavalta, se kiskoi minua takaisin mäkeä alas.

Lopulta pääsin sairaalan pihaan. Se oli hiostava, kivinen vallihauta, jota ympäröivät korkealle kohoavat sairaalarakennukset. Päärakennuksen vieressä oli vanha psykiatrinen sairaala. Se oli maalattu mahanesteenvihreäksi Muurolan kylässä sijainneen esi-

äitinsä juhlavuoden kunniaksi. Se oli kai toiminnassa, vaikka näytti valaistuksesta huolimatta hylätyltä.

Autio asfalttikenttä, entinen asiakasparkkipaikka, levittäytyi päärakennuksen eteen. Rakennuksen sivussa oli uusi, pienempi parkkialue, missä autot seisoivat valkoisissa ruuduissaan. Ne olivat kytkettyinä lataustolppiin, kuin hengityskoneisiin.

Pääoven vieressä kulki bussien hiljainen virta. Ihmisiä nousi kyytiin, muutama kiirehti vielä sairaalalle, vaikka oli myöhä. Yksi puhui puhelimeensa, somaliaa ehkä, toinen kantoi nuhriintuneita kukkia, jotka asetettaisiin synnytysosastolla metallisiin, päivänvalon eristäviin pikareihin tai rahdattaisiin ulos keuhkosastolta.

Olin ylittämässä tietä pääoville, kun oikealta lähestyi harmaa massa. Ilmavirta tuntui paineena kyljessä, jokin kirskahti. En ollut huomannut jonon viimeistä bussia. Siinä oli liikkeentunnistin, joka oli seisauttanut sen metrin päähän minusta. Bussi oli tyhjä, tuulilasin yllä luki *Huoltoajo*. Täysien ajoneuvojen rinnalla se näytti aaveelta.

Kun sairaalan liukuovet avautuivat, vastaan puski viileä seinä. Rakennus imaisi minut myöhäisillan lämmöstä sisuksiinsa. Iho meni kananlihalle mielihyvystä, koneellisesti jäädytetty ilma kirkasti janon tahrinan pääni.

Kävelin infoon kaikenläpäisevän valon halki. Ohitin luukun viereen tyrkylle asetetun automaatin ja odotin, että pleksin takana istuva aulapalveluhenkilö huomaisi minut. Kun hän vihdoin raotti luukkuja, selitin, että Mirio oli vasta tuotu tänne. Olin kai jonkinlaisessa järkytyksen tilassa, sillä kerroin hänelle Jätkänkynttilästä, joesta, Mirion perään sukeltaneesta uimarista ja ambulanssista. Elminkin mainitsin, kerroin, että se oli ollut neljätoistavuotias ja huonolonkkainen, ruskeanoranssi hermeliiniristeytys.

Huomasin painavani haisevaa reppua rintaani vasten. Aula-

palveluhenkilön kasvot olivat ilmeettömät, eikä hän puhuessaan katsonut minua kertaakaan silmiin. Siitä, ja suupieleen kuivuneesta tomaattikastikkeesta, tiesin, ettei hän ollut robotti, ne kun katsoivat aina suoraan silmiin. Hän soitti osastolle ja ohjasi minut kahdeksanteen kerrokseen.

Aulan kahvilan ikkunassa oli suklaarasioita, onnittelukortteja ja suruadresseja. Kaiken keskellä istui nalle nyppyyntynyt sydän rinnassaan. Kahvilasta leijuva suurkeittiöruoan haju sai minut yökkäämään. Vastaa kävelevä mies astui pois päin, peitti suun hihaansa, vaikka hänen kasvoillaan oli maski. Minun teki mieli huutaa, ettei tämä ollut tarttuvaa.

Seisoin hissirivin edessä ja odotin, että jokin ovista aukeaisi. Epävireinen merkkiäni kimahti, ja astuin keskimmäiseen hissiin. Olin kiitollinen sieltä pöllähtävästä pistävästä parfyymien tuoksusta, joka peitti ruoan hajun.

Hissi ei pysähtynyt kertaakaan ennen kahdeksatta kerrosta. Ajattelin toisissa hisseissä ylös ja alas liikkuvia ihmisiä, kuinka tietämättämme melkein hipaisimme toisiamme metalliseinien läpi.

Osaston vastaanotossa istui hoitaja. Hän kysyi, olinko minä Bertha – huoneessa makaava mies oli kysynyt Berthaa hereillä käydessään. En tuntenut ketään Berthaa, eikä Miriokaan tietääkseni tuntenut. Potilas tuskin oli Mirio.

Hoitaja vei minut silti miehen huoneen ovelle, astui sivumalle ja tarkasteli näyttöään, antoi minun tutkia rauhassa letkuissa makaavaa potilasta. Hän oli Mirion ikäinen, laiha, tummapiirteinen ja valkoihiuksinen, ulkoisilta ominaisuuksiltaan siis Mirion kaltainen. Sitten huomasin, että oven vieressä hohtavalla näytöllä luki Mirion nimi.

Kysyin hoitajalta, miten he olivat tunnistaneet Mirion. Hänellä oli kuulemma ollut puhelin taskussaan, he olivat soitaneet siihen kirjattuun ICE-numeroon. Olin tallentanut itseni

Mirion hätäyhteyshenkilöksi, mutta hän oli kai sitten vaihtanut numeroni toiseen, ehkä Oldan numeroon.

Astuin huoneeseen. Kattovalot rätkähtivät päälle, vaikka ulkona oli yhä valoisa. Huoneen seinät oli maalattu harmaalla, katonrajassa ylin kolmannes oli jätetty valkoiseksi. Keltainen valo levisi seinälle Mirion taakse, se oli samanväristä kuin voi, jota Nuria kirnusi saaren lehmien maidosta. Äkkiä toivoin, että Nuria olisi ollut tässä kanssani, pistänyt jotakin suoneeni tai edes peittänyt silmäni kämmenellään, tukenut selkärankaani rintakehäänsä vasten, loitsunut toiseen tietoisuuden tilaan, rauhoittanut niin kuin eläimet rauhoitetaan.

Laskin Mirion repun tuolille sängyn viereen. Mietin, hais-toiko hoitaja virtsan lemun ja luuliko, että se tuli minusta. Itse en sitä enää haistanut, joko löyhy oli haihtunut tai sitten olin vain tottunut siihen. Olisi pitänyt heittää reppu roskiin tai jättää se pyörälle.

Kävelin sängyn viereen, tartuin sen kylmään laitaan ja katsoin siinä makaavaa miestä kattolampun paljastavassa valossa. Näin lähempää Mirio näytti ihan itseltään, mutta jotenkin nuoremalta, kuin joki olisi huuhtonut aikaa hänen iholtaan ja alta olisi kuoriutunut se Mirio, jonka lapsuudestani muistin. Joen kastele-mat, tavallisesti valkoiset hiuksetkin olivat tummemmat sairaalan kloorinvalkoista tyynyä vasten.

Mielessä kävi, kuinka moni oli kuollut tässä sängyssä, noissa lakanoissa, jotka nyt nielivät Mirion valkoiseensa. Vai tuhot-tiinko lakanat aina, jos joku kuoli niihin? Minun teki mieli kysyä asiaa hoitajalta, joka tutki Mirion sängyn vieressä piiput-tavaa monitoria ja kääntyi sitten puoleeni, mutta hän ehti avata suunsa ennen minua.

– Onko isäsi aiemmin tehnyt tällaista?

En tiennyt, miten selittää hoitajalle, ettei Mirio ollut isäni vaan Mirio.

– Niin mitä? Puonnu sillaltako?

– Hypännyt. Tai muuten koettanut vahingoittaa itseään?

– Ei, ei. Eikä se nyttenkään. Tai niin mie luulen. Että se tippu.

– Mistä niin päättelet?

Ajattelin, että oli parempi olla puhumatta hoitajalle Elmistä, ja vastasin, etten voinutkaan tietää varmasti. En halunnut, että Mirio joutuisi ongelmiin eläinsuojelun kanssa, saati sitten, että kukaan saisi tietää minun olleen rautatiesillalla katselemassa, kun hän hyppäsi kanin perässä jokeen.

– Onko isällänne sairauskuluvakuutus?

– On. Tai pitäs sillä olla.

– Järjestelmässä ei ollut tietoa. Jos tuotte vakuutusnumeron sitten seuraavan kerran käydessänne.

– Joo.

– Ja hänen äidinkielekseen oli merkitty esperanto. Tilaanko kääntäjän, kun hän herää?

– Ei tarvi, se puhuu kyllä suomea.

– Selvä.

– Kuka se muuten oli, joka Mirion sieltä joesta noukki?

– Hänet tänne tuoneet pelastajat sanoivat, että hän oli ajautunut rantaan.

– Ai ittestäänkö?

– Niin, ei siellä rannalla ollut ketään muuta.

– Mutta jonkuhan ne täyty hälyttää?

– Niin kai, joku ohikulkija varmaan sitten.

– Aivan.

Hoitaja poistui huoneesta. Ovelta hän sanoi, että voisin istua Mirion kanssa vielä hetken, vaikka vierailuaika oli päättynyt kahdeksalta eikä osastolla periaatteessa saanut oleilla ulkopuolisia.

Olin mennä paniikkiin, kun tajusin, että olin yksin Mirion kanssa. Hänen hengityksensä rohis, se kuulosti siltä, että hänellä oli vettä keuhkoissaan. Huoneessa tuoksui joki, syvä ja hiekkainen,

Mirion mukana sairaalaan oli kantautunut vettä ja ainesta joenpohjasta, kaikkea sellaista, mikä ei kuulunut tähän kuolemanvalkoiseen rakennukseen.

Yritin avata tuuletusikkunaa, mutta se oli lukittu eikä sitä saanut edes raotettua. Mitä teki ikkunalla, jos sitä ei voinut avata?

Nojasin ikkunaan niin, että karmit katosivat näkökentästäni ja näin lasin läpi vain maiseman, veden valtaaman jokilaakson: kaupunki, keskustasaari ja sitä ympäröivät neljä isoa siltaa, pienemmät sillat, joita ei näin kaukaa kunnolla erottanut. Alhaalla maanrajassa liikkueensa ei edes tajunnut olevansa saarilla, niin saumattomasti sillat kursivat veden jakamat maatilkut yhteen. Mutta ylhäältä sen näki; kuinka kaupungista oli tullut siltojen koossa pitämä saarten ketju. Saaret näyttivät erillisiltä elimiltä, joita sillat valtimoiden ja laskimoiden tavoin yhdistivät.

Korkeampia siltoja oli rakennettu sitä mukaa, kun kaupunki uhkasi hukkaa. Osa vanhoista silloista oli naarattu joesta, osa oli vielä veden alla uusien siltojen lomassa, kun kaupungilla ei ollut varaa niitä purkaa. Saarten ylle kohoava sairaala oli majakka, merkkivalo kaupungin laidalla.

Kävelin huoneen poikki, laskin lavuaariin vettä ja pumpppasin käsisäippuaa. Puristelin repun pohjaa liuoksessa, huuhtelin sen juoksevan veden alla ja heitin verhotangolle kuivumaan.

Ennen lähtöäni pesin käteni uudelleen, mutta kanin virtsan haju ei tuntunut lähtevän. Valelin kädet desinfiointiaineella ja pyyhkäisin sitä huulilleni ja sieraimilleni. Nuolin huulia ja suljin silmät, tunsin humahduksen suonissani. Sitten kumarruin Mirion ylle ja supisin hänen korvaansa.

– Eikö sullakin ole jo jano? Ei ihan mittään Caol Ilaa, mutta jotaki sentään.

Sivelin ainetta hänenkin huulilleen, sitten töpöttelin pikkurillilläni sitä hänen sieraimiinsa. Odotin, että hän olisi herännyt, mutta hän ei työntänyt kieltään ulos, nenäkään ei liikkunut.

Heti kun omat aivoni tunnistivat alkoholin jäänteet, hermostossa heräsi tuttu jano.

Säikähdin hinkua. En ollut varma, tuliko se omasta kehostani vai olinko ahminut sen Mirion hermostosta. En alentunut pumppaamaan pullosta käsidesiä kämmenelleni ja latkimaan sitä. Tyydyin avaamaan hanan ja nielemään vettä, vaikkei se samuttanutkaan minussa purskahtanutta janoa eikä rauhoittanut aivoissa yltyvää kutinaa. Yritin olla ajattelematta vereeni imeytyviä alkoholin jäämiä; kuinka ne repivät koiranunta nukkuvia hermoratoja auki ja näännyttivät uudet, vasta aluillaan olevat.

Vesi röyhtäili alas putkia vielä, kun jätin Mirion makaamaan keskelle voimaa väristä valoa. Pidätin hengitystäni hissien ja ulkoovien välissä, mutta tunsin silti ruoan hajun astuessani ulos yöhön.

Olin unohtanut kypärän reppuun, mutten jaksanut pysähtyä. Pyörä tikitti autiolla tiellä. Sen kerätessä vauhtia sairaalan haju väistyi ja etäisyys minun ja Mirion välillä kasvoi, lihakset rentoutuivat. Pyörä kulki niin lujaa, että ylhäällä puussa laulavan linnun pitkä, kurluttava sävel sumentui. Äänessä oli jotakin maanista. Kesällä tunnit menettivät merkityksensä, vuorokauden jakavat valon ja pimeän rajat häilyivät, ja silti linnunlaulun kuuleminen vääränä vuorokaudenaikana sai selkärangan nipistelemään.

Puolimatassa irrotin kädet tangosta. Nostin ne ilmaan, käänsin kasvot kohti taivasta ja annoin huudonkaltaisen tulla ulos suusta. Tuuli väärästi äänen ja tukisti hiuksiani. Tunsin, miten kanin kynnet irtosivat kaulaltani ja juureni repeytyivät Miriosta irti. Olin hetken vailla sukunimeä, se ratkesi etunimestäni ja katosi tuuleen. Ainoa, mikä minua ja Miriota yhdisti, oli etanolin haju nenässä, ja vain minä olin tajuissani tunteakseni sen.

Käytin jalkojakin irti polkimilta, mutta se oli jo liikaa – maisema alkoi keikkua. Silti painoin jarrua vasta kun pyörä alkoi kunnolla heittelehtiä ja käsivarret tuntuivat irtoavan.

Ajoin takaisin Jätkänynttilälle ja pysähdyin keskelle siltaa. Joen äänet kuuli tarkemmin tähän aikaan, päivällä ne hukkuivat kaupungin ääniin, ihmisten ja koneiden soidinmenoihin.

Taivutin selkäni ja katsoin sillan valkoisia luita ylläni, sitten kumarruin katsomaan alas. Kaikki näytti niin rauhalliselta, oli vaikea kuvitella, että Mirio makasi sairaalassa vettä keuhkoissaan. Pelastusrengas oli palautettu koukkuun. Vedenrajassa lojui

muovia, metallia ja oranssinruskeaa karvaa. Mietin, oliko se peräisin Elmistä, mutta kun katsoin vedenpintaa kiikareiden läpi, näin pelkkää haalistunutta moskaa ja joenpohjasta nousutta kaislaa.

Jätkänkynttilältä jatkoin keskustasaaren kautta Saarenkylän silloille. Yleensä vältin sitä kautta ajamista, mutta se oli lyhyin ja nopein reitti. Rakennustenkin purkaminen oli kallista, joten joenvarrella seisoivat purkukuntoisia taloja. Home sai häiriöttä kii- vetä talojen seiniä, kosteus rihmoi rakenteisiin kuin kihisevä ihottuma.

Kun käsidesi haihtui huuliltani, tunsin syyllisyyttä äskeisestä euforiasta. Suussa maistui kitkerältä, ja ajatus hiljaiseen sänkyyn Raulin viereen asettumisesta kuristi kurkkua. Vaikka oli melkein keskiyö kolmannelle Saaren sillalle tullessani, en kääntynyt Raulille vaan jatkoin Oldan siniselle talolle.

En huomannut kääntää sähkövaihdetta päälle ennen kuin olin jo melkein perillä, ja pihaan päästyäni olin yltä päältä hiessä.

Pyyhin hikeä pyörän korissa kuljettamaani uimapyyhkeeseen ja otin hammasharjan ja -tahnan repusta. Levitin tahnaa kuivalle harjalle ja hankasin sillä suutani. Kuljetin harjaa hampailla, hinkkasin kielen nystyröitä, lohkeilleita huulia ja poskien sisäpintoja, sitten tein saman kierroksen vielä uudelleen. Se oli rituaali, jota en osannut jättää väliin silloinkaan, kun en ollut juonut.

Syljin tahnan ojaan, pihakivetyksen viereen. Potkin päälle multaa kuin jätöksensä hautaava koira. Käsidesi maistui vielä suussa, mutta sulloin harjan ja tahnan takaisin pussukkaan ja kaivoin peltirasiasta pastillin.

Pukkasin oven auki hiljaa siltä varalta, että Olda nukkuisi. Mutta hän nojasi keittiön oviaukossa keppiinsä, pään ympärille oli kääritty pyyhe, muutama kostea hiussuortuva työntyi kankaan alta, otsa helmeili hiestä. Saunatakin kaulus oli märkä, rinnuksilla oli hiusvärin jättämä tahra. Hän katsoi minua epäillen,

kuten hänellä oli tapana silloin kun olin humalassa, aivan kuin ei olisi tunnistanut. Vältin katsomasta häntä silmiin. Miksi oikeastaan tulin tänne? Yhtä hyvin olisin voinut soittaa.

En viitsinyt esitellä Oldalle selvien päivien laskuriani, inttää, etten ollut humalassa. Sitä paitsi en tiennyt, minkä takia Olda minun niskaani hönki, Mirio oli se, jolla ongelma oli.

Minulle pahinta ei koskaan ollut itse juomattomuus vaan se ahdistus, joka minut valtasi, jos Miriolla ei ollut juotavaa. Kylmä hiki litkui kainaloissa, vapina kulki lävitseni, ranteet ja nilkat veltoistuivat kuin olisin itse kärsinyt vierotusoireista. Siksi varmistelin aina, ettei Miriolta loppuisi juotava. Laskin mielessäni kaapissa lojuvia oluita ja hyllyn päälle nostettuja viinipulloja, otin laskuihini myös piilotetun pullon, tiesin sen olevan jossakin. Mirion humala tarttui minuun, vaikken itse olisi juonutkaan, kuin hänen alkoholinkyllästämä verensä olisi jotenkin päässyt sekoittumaan omaani.

Mitä pidempään Olda minua töllötti, sitä päihtyneemmäksi itseni tunsin. Huone sumeni ja silmät alkoivat seisoa kuin suoneeni olisi tiputettu alkoholia. *Uppeluksissa* pullotti näkökenttäsiäni, en saanut sanaa mielestäni. En voinut katsoa häntä, sillä silloin olisin alkanut nauraa, *upp upp upp*, ja sitten olisi pitänyt selittää, mikä minua nauratti tällaisella hetkellä, kun toinen makaa letkuissa sairaalassa.

Vaimentaakseni pintaan pyrkivän naurun otin jääkaapin pakastelokerosta jääpalan ja työnsin sen suuhuni. Pastilli liimaantui jääpalaan kiinni, tökin sen kielenkärjellä irti.

Olda oli jo kuullut, tietenkin, sairaalalta oli soitettu. Hän oli kumman rauhallinen, kuin tämä olisi ollut odotettavissa. Silti hän päivitteli, ettei onnettomuudesta uutisoitu edes paikallismedian sivuilla. En sanonut Oldalle, että jokeen meni ihmisiä keskimäärin kymmenen vuodessa, olin tarkistanut viime vuosien tilastot sairaalalta lähtiessäni. Hukuttamiset, lasten erityi-

sesti, ylittivät edelleen uutiskynnyksen varmemmin kuin se, että joku humalainen tai vierastyöläinen hoiperteli kaupungin nukkuessa jokeen.

Jokainen kaupunkilainen tiesi jonkun, joka oli heittäytynyt joltakin kaupungin neljästä isosta sillasta joen vietäväksi. Vitsaus oli samankaltainen kuin syöpä oli ollut ennen rokotusten keksimistä, se kosketti jokaista vähintään välillisesti, ja toisin kuin syövät tai kehosta kehoon leviävät epidemiat, se ei ollut lääketieteellä torjuttavissa.

Menin jääpalaa pureskellen sohvalle istumaan. Olda sanoi, että kun joenpinta jäätyi, se oli vielä paljon vaarallisempi. Jos lipsahti virran mukana jään alle, sieltä ei päässyt ylös. Olda jatkoi, että jos jokeen halusi mennä, paras oli hypätä sillalta, sillä muuten hukkuneista ei koskaan voinut aivan varmasti sanoa, oliko kyseessä pelkkä onneton vahinko. Läheisille epätietoisuus oli myrkyllisempää kuin tieto siitä, että joku todella oli päättänyt kuolla.

Tuntui oudolta, etten koskaan ennen ollut nähnyt kenenkään edes nousevan kaiteelle, vaikka vietin aikaa silloilla istuskellen, joskus Mirion kanssa, nykyään useimmiten yksin. Yleensä olin vanhalla rautatiesillalla, toisinaan jommallakummalla Saarenkylän kaupunkiin yhdistävistä silloista, ja kaikki niistä olivat hyppääjien suosiossa.

Yhtenä kesänä, olin kahdeksan silloin, kahlasin jokeen paetakseni korventavaa aurinkoa. Olin vyötäröä myöten vedessä, kun jokin silkkinen takertui jalkaani. Seisoin paikallani, kun se koukersi nilkkani ympäri, annoin määrän nautinnon läpäistä nivuset ja raajat, vietellä vedenalaiseen.

Kun tunsin puistatuksen jalkovälissäni, vedin jalkani irti. Kumarruin katsomaan alas veteen ja näin pitkähiuksisen miehen pään. Mykkänä ja luisena se silmäili minua pinnan alta, kallosto roikkui lötty leuka, päässä oli melkein täysi karvoitus.

Pissa pirskuu jalkojeni välistä jokeen ennen kuin tajusin, että minulla oli hätä. Se vain valahti, lämmitti veden, ja hetkeksi unohdin pöhöttyneen pään allani. Mietin, näkivätkö rannalla olijat, että olin tarvellyt veden.

En tiedä, kauanko seisoin siinä tuijottamassa ruumista. Kun viimein juoksin rantaan ja kyyristyin hiekalle, suustani pullahti ulos rusehtavaa vettä. Pissa poltteli takapuoltani, ja siinä polvilani kyykkiessäni murehdin, oliko siitä jäänyt jälki uuteen, turkosiin uimapukuuni ja lähtisikö se pesussa, voisinko enää uida koko kesänä vai pitäisikö minun istua rannalla täysissä pukeissa, katsoa kun Mirta ja muut uivat.

Monena yönä sen jälkeen heräsin hivelyyn nilkassani, siihen täyteläiseen tunteeseen vatsassa, kun en vielä tiennyt, mikä minua todella koski. Silloin en tunnistanut sitä, mutta nyt tiedän, että se oli orgasmia edeltävä tunne, hengen salpautuminen hetkeä ennen pintaan nousua.

– Haluaksie käyä saunassa? Olda kysyi.

– Tähän aikaanko?

– Mie en saanu unta, niin mie lämmitin ko oli niin halapa sähkö.

– Jaa.

– Näytät vähän siltä, että olet sieki saunan tarpeessa.

– Emmie välitä.

– Mitä Raulille?

Olda oli ripustanut kaiken toivonsa Rauliin ja kyseli hänestä aina, vaikka oli nähnyt hänet vain muutaman kerran eikä minussa ollut tapahtunut ainakaan mitään hyvää muutosta Raulin tavattuani.

– Töissä se on.

– Tuossa on linssimuhennosta, se on varmasti lämmintä vielä.

– Ei kiitos, ei ole näläkä.

– Oleksie ne kanit jo käyny ruokkimassa?

– En, mutta kai mie tästä sinne lähen.

Työnsin toisen jääpalan suuhuni. Painoin hampaita yhteen, niin että korvissa humisi, hammasluu natisi jättä vasten.

– No, menehän sitten siitä rouskuttamasta, Olda sanoi.

Ohjasin pyörän ylämäkeen. Jää suussani suli, sen keskeltä kuoriutui tuppo höytyistä karvaa. Vedin suustani oranssinruskeaa kaninkarvaa, siellä täällä oli harmaata. Heitin karvat maahan, pyyhin sormet housunlahkeeseen, mutta kielelle jäi hukkuksen karvan tuntu.